

**MAKROGAZDASÁG –
ÁLLAMHÁZTARTÁS –
KÖZTEHERVISELÉS (ADÓZÁS)**

A Költségvetési Tanács
Titkárságának összeállítása
a PénzSztár versenyhez

2018 nyara

Hazai makrogazdasági, államháztartási kilátások a 2018-2022-es Konvergencia Program alapján

Változás %-ában	2017 mrd Ft	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
GDP (előző évi áron)	36833,1	4,0	4,3	4,1	4,0	4,2	4,1	
GDP folyó áron	38183,3	7,8	7,1	7,4	7,2	7,4	7,2	
A GDP összetevői (előző évi áron)								
Háztartások fogyasztási kiadása	17811,6	4,7	5,2	4,8	4,7	4,6	4,5	
Közösségi fogyasztási kiadás*	7193,5	0,3	1,4	0,7	0,5	0,4	0,4	
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	7957,5	16,8	12,8	7,5	3,8	5,7	5,1	
Készletváltozás (a GDP %-ában)	92,9	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Termékek és szolgáltatások exportja	33962,4	7,1	7,2	6,9	6,7	7,3	7,1	
Termékek és szolgáltatások importja	30880,1	9,7	9,2	7,4	6,3	7,1	6,9	
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez (előző évi áron)								
Belföldi végső felhasználás	33657,9	5,7	5,5	4,2	3,3	3,7	3,5	
Készletváltozás	92,9	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	3082,3	-1,4	-1,1	0,0	0,7	0,5	0,6	
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Bruttó államadósság-ráta (GDP %)		73,6	73,2	69,6	66,7	63,4	59,7	
Kormányzati szektor (államháztartás) egyenlege (GDP %)		-2,0	-2,4	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	
Fogyasztói árindex (infláció) (%)		2,3	2,5	2,7	2,9	3,0	3,0	
		2017 szint	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Munkaerőpiac								
Foglalkoztatottak száma (2017, ezer fő/ 2017-2022, változás %, 15-74 év)	4 421,4	1,6	1,5	1,5	1,3	1,1	0,9	
Munkanélküliségi ráta (15-74 évesek %-ában)	-	4,2	3,6	3,1	2,8	2,5	2,4	
Egy alkalmazottra jutó éves bruttó jövedelem (2017, milliárd Ft/ 2017-2022, változás %)	4,0	9,2	9,1	7,9	6,3	5,9	6,2	

Az államháztartás konszolidált* funkcionális kiadásai (millió forintban)

millió forint

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
F01-F03 <i>Állami működési funkciók</i>	2060843	2764493	2092827	2567980	2967218	2939928	3078375	3104596	3399341	3664117
F01 Általános közösségi szolgáltatások	1 310 269,7	2 003 940,9	1 321 662,1	1 765 508,2	2 146 507,9	2 006 969,3	1 996 609,6	2 027 451,1	2 254 548,9	2 382 325,6
F02 Védelem	249 365,9	229 029,5	230 324,6	225 919,0	222 506,7	249 909,7	292 068,8	311 215,9	348 997,1	426 046,2
F03 Rendvédelem és közbiztonság	501 206,9	531 522,2	540 840,5	576 552,7	598 203,3	683 049,1	789 696,5	765 928,6	795 795,2	855 744,7
F04-F08 <i>Jóléti funkciók</i>	8 329 743,8	8 391 437,0	8 257 744,3	8 846 612,3	9 181 213,8	9 781 764,0	9 847 344,6	10 009 990,0	10 480 011,1	10 981 231,2
F04 Oktatási tevékenységek és szolgáltatások	1 571 586,4	1 575 946,8	1 447 459,6	1 581 545,3	1 720 913,8	1 870 415,3	1 846 510,2	1 903 302,7	2 006 627,5	2 008 989,0
F05 Egészségügy	1 228 485,7	1 285 660,0	1 206 203,4	1 343 176,2	1 403 342,1	1 632 460,9	1 520 982,5	1 557 381,0	1 598 667,8	1 662 705,0
F06 Társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások	4 683 966,0	4 697 891,8	4 748 665,9	4 982 967,6	5 030 880,9	5 100 606,9	5 139 154,9	5 223 672,9	5 508 367,6	5 680 396,0
F07 Lakásügyek, települési és közösségi tevékenységek és szolgáltatások	451 657,2	414 735,4	442 718,6	473 155,5	465 296,2	558 250,0	384 980,8	616 333,3	635 430,0	642 914,2
F08 Szórakoztató, kulturális, és vallási tevékenységek és szolgáltatások	394 048,5	417 203,0	412 696,8	465 767,7	560 780,8	620 030,9	955 716,2	709 300,1	730 918,2	986 227,0
F09-F14 <i>Gazdasági funkciók</i>	1 922 773,4	1 988 388,7	2 161 423,6	2 716 060,6	3 047 125,0	3 430 888,4	2 826 790,8	3 866 629,5	3 806 666,4	3 918 078,5
F09 Tüzelő- és üzemanyag, valamint energiaellátási feladatok	10 225,5	3 935,4	4 196,0	7 887,2	7 725,6	27 369,5	29 300,2	112 603,9	117 695,8	122 048,6
F10 Mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás	304 165,9	303 036,2	326 254,8	320 453,3	378 512,1	446 813,5	219 220,5	370 736,6	151 130,0	371 503,3
F11 Bányászat és ipar	139 268,9	108 667,7	95 935,2	121 827,5	105 885,0	17 454,0	6 864,0	15 449,7	13 890,0	13 722,8
F12 Gazdasági funkciókból: közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások	784 761,7	860 706,8	838 349,3	1 132 122,2	1 370 381,6	1 462 999,9	1 363 836,4	1 615 146,6	1 672 212,0	1 972 867,2
F13 Egyéb gazdasági tevékenységek és szolgáltatások	485 843,5	479 488,0	614 383,2	768 984,6	805 860,3	824 823,6	959 033,7	1 365 185,1	1 491 807,3	1 056 636,5
F14 Környezetvédelem	198 507,9	232 554,6	282 305,1	364 785,8	378 760,4	651 427,9	248 536,0	387 507,6	359 931,3	381 300,1
F15 Államadósság-kezelés, adósságszolgálat	1 156 591,2	1 123 557,5	1 228 483,7	1 351 953,9	1 456 283,2	1 256 392,4	1 174 873,2	1 009 068,7	1 039 276,7	1 024 665,8
F16 <i>A főcsoportokba nem sorolható tételek</i>	69 051,5	269 838,3	249 054,9	57 427,2	24 019,2	46 410,8	17 762,6	210 339,9	260 134,0	254 713,1
Az államháztartás konszolidált kiadásai összesen	13 539 002,4	14 537 714,1	13 989 533,7	15 540 033,9	16 675 859,1	17 455 383,7	16 945 146,1	18 200 623,7	18 985 429,4	19 842 855,1
GDP (milliárd forintban)	27 051,7	28 133,8	28 627,9	30 065,0	32 179,7	33 651,1	35 188,0	38 200,0	40 900,0	43 900,0
Az államháztartás konszolidált kiadásai a GDP százalékában (újraelosztás mértéke)	50,0%	51,7%	48,9%	51,7%	51,8%	51,9%	48,2%	47,7%	46,4%	45,2%

* Az államháztartáson belüli átutalások, vagyis a halmozódások kiszűrésével

Az államháztartás konszolidált funkcionális kiadásai (megoszlás)

megoszlás (%)

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
F01-F03	<i>Állami működési funkciók</i>	15,2	19,0	15,0	16,5	17,8	16,8	18,2	17,1	17,9	18,5
F01	Általános közösségi szolgáltatások	9,7	13,8	9,4	11,4	12,9	11,5	11,8	11,1	11,9	12,0
F02	Védelem	1,8	1,6	1,6	1,5	1,3	1,4	1,7	1,7	1,8	2,1
F03	Rendvédelem és közbiztonság	3,7	3,7	3,9	3,7	3,6	3,9	4,7	4,2	4,2	4,3
F04-F08	<i>Jóléti funkciók</i>	61,5	57,7	59,0	56,9	55,1	56,0	58,1	55,0	55,2	55,3
F04	Oktatási tevékenységek és szolgáltatások	11,6	10,8	10,3	10,2	10,3	10,7	10,9	10,5	10,6	10,1
F05	Egészségügy	9,1	8,8	8,6	8,6	8,4	9,4	9,0	8,6	8,4	8,4
F06	Társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások	34,6	32,3	33,9	32,1	30,2	29,2	30,3	28,7	29,0	28,6
F07	Lakásügyek, települési és közösségi tevékenységek és szolgáltatások	3,3	2,9	3,2	3,0	2,8	3,2	2,3	3,4	3,3	3,2
F08	Szórakoztató, kulturális, és vallási tevékenységek és szolgáltatások	2,9	2,9	3,0	3,0	3,4	3,6	5,6	3,9	3,8	5,0
F09-F14	<i>Gazdasági funkciók</i>	14,2	13,7	15,5	17,5	18,3	19,7	16,7	21,2	20,1	19,7
F09	Tüzelő- és üzemanyag, valamint energiaellátási feladatok	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,2	0,6	0,6	0,6
F10	Mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás	2,2	2,1	2,3	2,1	2,3	2,6	1,3	2,0	0,8	1,9
F11	Bányászat és ipar	1,0	0,7	0,7	0,8	0,6	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
F12	Gazdasági funkciókból: közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások	5,8	5,9	6,0	7,3	8,2	8,4	8,0	8,9	8,8	9,9
F13	Egyéb gazdasági tevékenységek és szolgáltatások	3,6	3,3	4,4	4,9	4,8	4,7	5,7	7,5	7,9	5,3
F14	Környezetvédelem	1,5	1,6	2,0	2,3	2,3	3,7	1,5	2,1	1,9	1,9
F15	Államadósság-kezelés, adósságszolgálat	8,5	7,7	8,8	8,7	8,7	7,2	6,9	5,5	5,5	5,2
F16	A főcsoportokba nem sorolható tételek	0,5	1,9	1,8	0,4	0,1	0,3	0,1	1,2	1,4	1,3
Az államháztartás konszolidált kiadásai összesen		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: NGM, KT Titkársága szerkesztés

Az állam gazdasági szerepe

- **szabályozó szerep**
 - piacszabályozás
 - állami szektor gazdálkodási szabályai
- **allokációs szerep**
 - közjavak előállítása
 - piaci kudarcok kezelése
- **újraelosztási szerep – jövedelem-átcsoportosítás**
 - generációk között
 - társadalmi csoportok között
 - ágazatok között
 - földrajzi területek között
- **stabilizációs szerep**
 - gazdasági növekedés befolyásolása
 - teljes foglalkoztatás elérése
 - pénzügyi egyensúly biztosítása (az állam eladósodásának, az államháztartás hiányának kézbentartása)

A gazdaságpolitika területei

- ❖ Ágazati szakpolitikák
- ❖ Funkcionális szakpolitika: pénzügypolitika
 - Monetáris politika
 - A gazdaságban lévő pénzmennyiség szabályozása, az irányadó kamatláb meghatározása, az infláció követése, befolyásolása stb.
 - Fiskális (kötségvetési) politika
 - a közteherviselés (a jövedelemcentralizáció) szabályozása (adóztatás stb.)
 - a kiadások (az újraelosztás) szabályozása (az állam működtetésére, a jóléti feladatokra, a gazdaság támogatására, az adósságszolgálatra, valamint a háztartásoknak, a gazdálkodó szervezeteknek juttatott transzferek)
 - az államadósság kezelése stb.

Fiskális politika a különböző – egészségügyi, oktatási, szociális, agrár, környezetvédelmi, infrastrukturális, ipari, külgazdasági stb – szakpolitikák működtetéséhez az államháztartás feladatrendszerén keresztül kapcsolódik.

Az államháztartás

- Az állam gazdálkodásának rendszere
- A nemzetgazdaság része
- Keretei között az állam közfeladatokat lát el és finanszíroz
- Működésének legfontosabb szabályait az államháztartási törvény határozza meg.
- Az államháztartás rendszere:
 - Központi alrendszer
 - Központi költségvetés
 - Elkülönített alapok (Nemzeti Foglalkoztatási Alap, Nemzeti Kulturális Alap stb.)
 - Társadalombiztosítási alapok (Egészségbiztosítási Alap, Nyugdíjbiztosítási Alap)
 - Helyi önkormányzati alrendszer (közel 3200 önkormányzat)

Befizetések az államháztartásba

- Befizetésre kötelezhető minden
 - természetes személy
 - jogi személy és
 - más jogalany
- Befizetések rendeltetése: hozzájárulás a közös szükségletek fedezéséhez
- A fizetésre kötelezés feltételeit törvény (vagy felhatalmazása alapján) önkormányzati rendelet állapíthatja meg
- A befizetések formái:
 - adó, járulék, hozzájárulás, vagyonszerzési illeték, bírság, pótlék vagy más hasonló – az állam közvetlen ellenszolgáltatása nélküli – fizetési kötelezettség
 - az állam intézményei által nyújtott szolgáltatásért, eljárásért fizetendő (igazgatási szolgáltatási) díj, hozzájárulás

A központi költségvetés bevételei

- Gazdálkodó szervezetek befizetései (társasági adó [9% általánosan] stb.)
- Fogyasztáshoz kapcsolódó adók (általános forgalmi adó [27% általánosan], jövedéki adó stb.)
- Lakosság befizetései (személyi jövedelemadó [15% általánosan], illetékek stb.)
- Költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok részére fizetett térítési díjak
- Befizetés az Áht. alrendszeréből
- Állami vagyonnal kapcsolatos befizetések
- Adósságszolgálattal kapcsolatos és egyéb bevételek
- Uniós támogatások

Az elkülönített állami pénzalapok bevételei

- Adójellegű befizetések
- Hozzájárulások
- Járadékok
- Bírságok
- Egyéb saját bevételek
- Költségvetési támogatások

Társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak bevételei

- Szociális hozzájárulási adó
- Egyéb járulékok, hozzájárulások
- Késedelmi pótlék, bírság
- Egyéb (saját) bevételek
- Költségvetési támogatások, térítések

A helyi önkormányzatok bevételei

- Intézményi működési bevételek
- Helyi adók
- Egyéb saját bevételek
- Átengedett központi adók (2013-tól csak a gépjármű adó 40%-a)
- Más gazdálkodó szervektől átvett bevételek
- Központi költségvetési normatív hozzájárulások
- Támogatások
- Hitel

A helyi adók

- Vagyon típusú adók
 - építményadó
 - telekadó
- Kommunális jellegű adók
 - magánszemély kommunális adója
 - idegenforgalmi adó
- Helyi iparűzési adó
- Települési adó (2015-től)

A közteherviselés (adózás) és a társadalmi igazságosság I.

A közteherviselés tartalma:

- Az állam és az **adó** vagy más néven **hozzájárulás a közös kiadásokhoz** szorosan kapcsolódik egymáshoz:
 - Egy közösség, a társadalom életének megszervezése, a működésének, rendjének biztosítása, az **állam funkcióinak** egyik legfontosabb csoportja
 - Emellett garantálnia kell az ország külső és belső védelmét, az oktatás, az egészségügy, a kultúra ellátását, az úthálózat és legtágabban a közös lét infrastruktúrájának megteremtését, fejlesztését, fenntartását.
 - Ezekhez megfelelő források szükségesek. Ezt az állam **kötelező** kényszerrel, **elvonásokkal** teremti meg. Fajtái az idők során alakultak ki:
 - Adók
 - Illetékek
 - Díjak
 - Vámok stb.
 - A fizetésre kötelezettek körét az állam **jogi előírásokkal** állapítja meg, csakúgy mint a kötelezettségek alapját, mértékét, a mentességeket, kedvezményeket, s a nemfizetés jogkövetkezményeit.

A közteherviselés (adózás) és a társadalmi igazságosság II.

A közteherviselés tartalma (folytatás):

- Az állam külön **szervezetet** (rendszer) működtet az előírt adók beszedésére, behajtására, elszámolására, nyilvántartására.
- Az adót a társadalom – fejlettségétől függően – elvonásként, vagy hozzájárulásként éli meg. Utóbbi a fejlett, jóléti országok jellemzője.
- Az állam az adók beszedését, felhasználását megoszthatja az államháztartás központi és helyi alrendszerre (a helyi önkormányzatok) között.
- Az állam működésének fenntartása a **társadalom szükséglete**.

A közteherviselés (adózás) és a társadalmi igazságosság III.

Adózás igazságossága: a terhek (közterhek) igazságos terítése – az elosztási elvei szerint – a társadalom és tagjai (természetes személyei és más jogalanyai) között.

Ez

- etikai
- gazdasági
- alkotmányossági

kérdés.

Az igazságosság és az egyszerűség ellentétes követelményeket támaszthat. Az adórendszer minél igazságosabb, annál bonyolultabb... (lásd szja-t)

Adózás elvei

- teherviselő képesség elve
 - horizontális (azonos jövedelmi és vagyoni helyzetű azonos összeget fizessen)
 - vertikális (különböző jövedelmi és vagyoni helyzetű alanyok a hozzájárulásukat a közterhekhez arányosnak érezzék - progresszív adó)
- haszonelv (az adóból származzék több a közösségnek annál, mint amibe kerül)
- „fejadó” elv (független a teherviselő képességtől).

Közteherviselés alapvető szabályai I.

- **Fizetési kötelezettséget előírni**, a mértékét, a kötelezettek, a kedvezmények (mentességek) körét megállapítani csak
 - törvényben vagy
 - törvény felhatalmazása alapján helyi önkormányzati rendeletben lehet
- Törvény felhatalmazása alapján
 - a Kormány rendeletben állapíthatja meg a bírság, pótlék mértékét
 - a miniszter igazgatási szolgáltatási díjat, pótdíjat állapíthat meg
- **Visszamenőleges hatály tilalma**: a hatálybalépést megelőző időszakra
 - nem lehet növelni a fizetési kötelezettséget,
 - nem bővíthető a kötelezettek köre,
 - nem szüntethető meg (korlátozható) kedvezmény, mentesség.

Közteherviselés alapvető szabályai II.

- **Új fizetési kötelezettséget** megállapító törvényben meg kell határozni, hogy a bevétel az államháztartás mely alrendszerét illeti
- **Fizetési kötelezettséget érintő jogszabály kihirdetése** és hatálybalépése között legalább 30 napnak kell eltelnie
- **Fizetési kötelezettség megállapításánál** az azzal összefüggő adminisztrációs költségek ne legyenek aránytalanul magasak a fizetési kötelezettségből származó bevétel összegéhez képest
- **Természetes személy munkajövedelme** után teljesítendő fizetési kötelezettséget a jövedelem azonos arányában egységesen kell megállapítani
- **Gyermekvállalás** és -nevelés költségeit családi kedvezmény formájában kell figyelembe venni

A mai magyar adórendszer I.

- **Adórendszer:** adott időszakban működtetett adók (és adóztatást végző szervek) összessége

- **Adórendszer szervei (intézményei)**

- PM: jogalkotás, adópolitika
- NAV: állami adó- és vámhatóság
- Helyi önkormányzati adóhatóság(ok)

- **Adók fajtái (csoportosítás)**

- központi és helyi (adóztatás joga szerint)
- közvetlen és közvetett (teherviselés szerint)
- rendes és rendkívüli (időtartam szerint)
- főadók, mellékadók, különadók (súly, jelentőség szerint)

A mai magyar adórendszer II.

- Adórendszer átalakításának céljai

- élők munká (bér)terheinek csökkentése (szja kulcs, járulékkedvezmények stb) révén a foglalkoztatás bővítése
- fogyasztást-forgalmat terhelő adók arányának növelése
- feketegazdaság visszaszorítása, az adóbeszedés hatékonyságának javítása (pénztárgépek online bekötése, EKÁER (Elektromos Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer), új vizsgálati és kockázatelemzési módszerek alkalmazása stb)
 - pénztárgépek online bekötésének, valamint EKÁER révén bekövetkező „fehéredésnek” az együttes hatása 2015 óta évente mintegy 150 milliárd forint az Áfa bevétel
- Az adminisztrációs terhek csökkentése (pl: a személyi jövedelemadó bevallások NAV által történő elkészítése)